

Justis- og beredskapsdepartementet

Ref.: 20/4021 - CHD

Vår dato: 01.12.2020

Vår saksbehandler/referanse: Tiril Vold Hansen

Høringssvar – ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev med referanse 20/4021 – CHS med oppfordring om å gi innspill til forslag om ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte. Kriresentersekretariatet takker for anledningen til å svare på høringen.

Kriresentersekretariatet er enig i at dagens voldsoffererstatning fungerer dårlig. Det er for tiden svært lang saksbehandlingstid, og vi støtter derfor ønsket om en rask og effekt prosess. Dette kan imidlertid ikke gå utover de voldsutsattes rettigheter.

Satt på spissen vil foreslåtte ordning nok gjøre ordningen enklere, med færre søknader, rett og slett fordi de fleste voldsofre ikke vil klare/orke å gå til sivil sak og i stedet droppe saken. Det vil dessuten være få voldsutsatte som vil gå til sivil rettsak for domstolene for relativt lave erstatningskrav, når saksomkostningene kan komme på over 100 000.

Den foreslåtte ordningen med krav til dom innebærer en omfattende svekkelse av de voldsutsattes rettigheter. Forslaget vil medføre at langt færre voldsofre får erstatning sammenlignet med dagens ordning. Kriresentersekretariatet er derfor sterkt imot forslaget om at den voldsutsatte må gå til sivilt søksmål mot skadevolder og få dom for erstatning for å kunne få erstatning fra staten.

Om voldsutsattes hindringer for å gå til rettsak

Forslaget vil få betydning for svært mange voldsoffererstatningssaker. Det er kun et mindre antall straffesaker som behandles i domstolene. De aller fleste voldsoffererstatningssaker i dag har ikke vært behandlet i domstol. Foreslåtte lovforslag vil dermed omfatte størsteparten av voldsoffererstatningssakene, og dessverre svært negativt.

Det er mange grunner til at voldsutsatte ikke vil eller kan gå til rettsak mot gjerningspersonen(e). De som oppsøker krisesentrene, har opplevd vold i nære relasjoner. Dette innebærer at voldsutøveren er en man har en nær relasjon til, og som man ofte har vært eller fortsatt er glad i. Dette gjør det svært vanskelig for den voldsutsatte å gå til sak mot voldsutøveren. Dersom den voldsutsatte og voldsutøveren har barn sammen, kompliseres dette bildet ytterligere, da en rettsak vil kunne øke risikoen for ytterligere vold mot barna. Dette er nok noe få foreldre vil tørre å risikere.

Barn og mindreårige som har vært utsatt for vold, vil normalt ikke kunne gå til sivil rettsak selv. De vil dermed være avhengig av at deres verger/midlertidige verger følger opp deres rettigheter for å få erstatning. Dette er en del av en større problemstilling der barn ikke anses som egne rettssubjekter. De foreslåtte endringene for voldsoffererstatning er med på å gjøre et allerede komplisert system enda vanskeligere, og forverre barns rettsikkerhet.

Dersom forslaget går igjennom, vil den voldsutsatte tvinges til økt kontakt med voldsutøver. Dette vil kunne øke risikoen for nye voldshendelser, kanskje spesielt i tilfeller der det foreligger besøksforbud/kontaktforbud som nettopp ofte er begrunnet med fare for nye straffbare handlinger mot fornærmede.

Ikke minst kan det å møte voldsutøveren i en rettsak være sterkt retraumatiserende for den voldsutsatte. Ikke bare kan muligheten for retraumatisering vil være et stort hinder for mange til å gå til sivil erstatningssak, men det kan også innebære at den voldsutsatte ikke er i medisinsk stand til å gå til rettsak. Dette siste gjelder særlig for voldsutsatte som er påført PTSD (posttraumatisk stressyndrom), som per definisjon ikke vil være i medisinsk stand til å møte voldsutøveren i en rettsal. Også andre helsemessige forhold kan gjøre en rettsak umulig, som for eksempel at man er påført for store skader eller er i en behandlingssituasjon.

Økonomiske forhold vil også være en begrensende faktor for at voldsutsatte skal gå til sivil erstatningssak mot gjerningspersonen(e). Selv om man skulle ha fri sakførsel med hensyn til egne advokatutgifter risikerer man å måtte betale for motpartens advokatutgifter, noe mange rett og slett ikke har råd til. Her må man ha i mente at dårlig økonomi er en sårbarhetsfaktor for voldsutsatthet. For eksempel viser tall fra Bufdir at over 1 av 3 av krisesentrenes beboere er yrkesaktive, mens nesten 40% av beboerne mottar stønad, trygd og/eller pensjon.

Mange voldsutsatte frykter i tillegg domstolsystemet, da de er redde for å ikke bli trodd. Rettsaken er dessuten ofte en tung og tøff prosess. Møtet med domstolene kan være spesielt vanskelig i saker hvor det er mange skadevoldere, for eksempel i saker der flere personer i en

familie er anklagd for å ha utøvd vold mot den fornærmede. I tillegg til flere gjerningspersoner vil det ofte være flere advokater på den andre siden, så det totale antall «motparter» kan være avskrekkende høyt.

Færre sakstyper

Departementet foreslår en betydelig innskrenking av sakstypene hvor man kan få voldsoffererstatning, hvilket ikke er til gunst for voldsutsatte. Listen er lang, og omfatter flere viktige områder, hvor skadelidte burde kunne få voldsoffererstatning – for eksempel seksuell handling uten samtykke og fremstilling av seksuelle overgrep mot barn.

Det er alvorlig at departementet foreslår å fjerne rettsområder som ofte ligger nært opp til de mest alvorlige straffesakene vi har. Vi ser at en del familievoldssaker justeres «ned» til straffeloven § 271 (kroppskrenkelse). Videre ser man at noen voldtektssaker endres til seksuell handling uten samtykke (straffeloven § 297), som også med det nye forslaget ikke vil gi rett til voldsoffererstatning. Tilsvarende saker om nettovergrep som endres til straffeloven §§ 266, 298 og 305, som også vil medføre en endring til ugunst for de voldsutsatte.

Brudd på besøksforbud/kontaktforbud medfører ofte store problemer/påkjenninger for voldsutsatte. Dette er saker hvor man etter vår mening bør styrke sanksjonsmulighetene, ikke fjerne retten til voldsoffererstatning.

Avsluttende kommentarer

Krisesentersekretariatet vil med dette uttrykke sterk motstand mot forslaget. Forslaget om at den voldsutsatte må gå til sivilt søksmål mot skadevolder og få dom for erstatning for å kunne få erstatning fra staten innebærer en omfattende svekkelse av voldsutsattes rettigheter, og vil medføre at langt færre får erstatning. Årsakene til dette er at hindringene for å gå til sivil rettssak er mange. I tillegg vil de voldsutsatte som rammes av de sakstypene som er foreslått å ta ut fra voldsoffererstatningsordningen miste muligheten til å få erstatning.

Krisesentersekretariatet vil derfor på det sterkeste fraråde stortinget å vedta disse endringene.

Med hilsen

Krisesentersekretariatet

Daglig leder

Idun Moe Hammersmark

Kommunikasjonsansvarlig

Tiril Vold Hansen